

FRA ÅRSRAPPORT 2020

BLICKEN PÅ EN OMVÄRLD I FÖRÄNDRING

DEN SVENSKA DEMOKRATIN växte fram gradvis. För hundra år sedan fick vi allmän och lika rösträtt. Det senaste seklet har det svenska folket tillsammans fattat beslut kring våra gemensamma angelägenheter. Varken inhemska eller utländska krafter har tillåtit att överpröva vår demokrati. Sedan 1942 har FRA varit med och bidragit till vår demokrati och Sveriges oberoende. I en turbulent omvärld är underrättelser om omvärlden nödvändiga för att kunna föra en oberoende säkerhets- och utrikespolitik, och för att kunna hantera externa hot mot vårt samhälle.

FRA:S UNDERRÄTTELSEINHÄMTNING SKER genom signalspaning. Den är reglerad i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Där sammanfattas i åtta punkter vad signalspaningen får ha till syfte att kartlägga. Gemensamt är att det alltid handlar om utländska förhållanden. De åtta punkterna presenteras på var sitt uppslag i den här rapporten.

»FRA ska både stärka verksamheten och utveckla leveranserna. För att kunna göra detta måste vi expandera både förmågor och kompetens.«

FRA stärker verksamheten

2020 var ett år då FRA:s verksamhet påverkades av de pandemirelaterade restriktioner och umbäranden som drabbade hela samhället. Förväntningarna på oss att leverera utifrån våra grunduppdrag var dock inte lägre än andra år. FRA hör på så sätt till de verksamheter som ska fungera utan avbrott, oavsett hur pandemin påverkar vår personal, vår verksamhet och myndighetens rekrytering. Detta har varit en utmaning utöver det vanliga.

Våra uppdragsgivare förväntar sig att FRA levererar utifrån vår myndighets huvuduppgifter – att ge försvars- underrättelser och bidra till Sveriges tekniska informationssäkerhet. Vi ska rapportera om militär kapacitet och verksamhet i Sveriges närområde, vi ska ge underlag till svensk säkerhets- och utrikespolitik och vi ska exempelvis bistå med information för att motarbeta internationell terrorism. Genom vårt bidrag till svenskt cyberförsvar, är vi med att stävja pågående angrepp mot vårt lands tillgångar – statsunderstödda angrepp med avancerad skadlig kod. Ett exempel är att vi under året träffat överenskommelser som innebär att antalet verksamheter som får skydd av vårt system TDV ökar med hela 70 procent.

Cyberangrepp är numera resultatet av utvecklade strategiska och operativa målsättningar hos angriparna. Under 2020 har vi tydligt sett hur ökad energi lagts vid att attackera medicinska forskningsmiljöer i syfte att vinna kunskap om metoder och resultat.

Före jul fattade riksdagen det försvarspolitiska beslut som ska ligga till grund för svensk försvarspolitik under fem år. Den byggde på de analyser och förslag som försvarsberedningen tidigare presenterat. Förväntningarna på den verksamhet som FRA bedriver kunde knappast

vara högre; ökad militär aktivitet i närområdet, terror- och cyberrelaterade hot samt påverkansoperationer i omvärlden kräver att underrättelseförmågan både stärks och utvecklas. För att kunna göra detta måste vi expandera både förmågor och kompetens.

FRA ska därför utöka verksamheten, bredda och fördjupa kompetenserna hos våra medarbetare samt utveckla vår infrastruktur. Vi ska göra det på vår huvudanläggning på Lovön, samt på våra filialer runt om i Sverige.

Samverkan ökar både förmåga, kompetens och med vilken fart man löser sina uppgifter. Regeringen gav i december uppdraget till FRA, Säkerhetspolisen, Försvarsmakten och MSB att i samverkan med PTS, FMV och Polisen, etablera ett nationellt cybersäkerhetscenter. Detta innebär en ytterligare fördjupning av ett redan fungerande samarbete. Det är viktigt och önskvärt, men det finns också anledning att varna för överdrivna förväntningar. Vårt samhälle är känsligt för cyberangrepp och kommer så vara under lång tid framöver.

Att leda en myndighet vars arbete och resultat uppskattas, är givetvis en ynnest. Under kommande år ska våra förmågor öka ytterligare. Våra leveranser av underrättelser och tjänster inom cyberförsvar måste utvecklas både i förhållande till våra uppdragsgivares krav, och dessutom i takt med den teknologiska metodutvecklingen.

Jag vill tacka medarbetarna för ett år då mycket viktig verksamhet bedrevs och vi utvecklade vår myndighet.

Björn Lyrvall
Generaldirektör

FRA BEDRIVER FÖRSVARSENDERRÄTTELSEARBETE i syfte att kartlägga yttre militära hot mot Sverige. För att skydda Sverige behöver statsledningen och Försvarmakten aktuell och pålitlig information om vad som sker i vårt närområde. Det handlar delvis om hur militära förmågor och avsikter utvecklas på längre sikt. Det behövs förstås också information om vad som just nu pågår militärt på marken, till sjöss och i luften. Sådana underrättelser gör det möjligt att vid behov vidta åtgärder för att möta tänkbara hot och avskräcka en möjlig fiende.

**IVN RZLNKAJIA
AVRPJARYEYVN**

KALININGRAD 2019-08-04

KORVETTEN PASSAT DELTAR I ÖVNINGEN
OKEANSKIY SHCHIT I ÖSTERSJÖN.

FOTO: VITALY NEVAR / ITAR-TASS / TT

Breddad hotbild i skuggan av pandemin

Den militära verksamheten i vårt närområde är fortsatt hög. Flera större övningar har under året genomförts i Sveriges närområde. Ryssland fortsätter moderniseringen av sina väpnade styrkor, med tillförsel av mer avancerad materiel. Kinas ökade politiska ambitioner och ekonomiska makt har lett till ett förändrat säkerhetspolitiskt klimat.

Under hösten 2020 blossade konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan om enklaven Nagorno-Karabach upp igen. Det visar att vi tyvärr ännu måste räkna med att krig och våld kan komma till användning som politiskt verktyg i Europa.

Internationell terrorism är fortsatt ett allvarligt hot mot Sverige och övriga världen. Det har visat sig bland annat i attacker i Nice och Wien. Även i Sverige har vi under 2020 haft höjd beredskap inför eventuella hot.

Demonstrationerna i Belarus för demokrati har utgjort en påminnelse om att det även i länder relativt nära Sverige är långt ifrån självklart med demokrati och fria val.

IT-angrepp och -intrång är fortsatt ett hot som måste tas på allvar. Under året har det skett flera uppmärksammade

incidenter där data från företag och sjukvårdsinstitutioner stulits och spridits eller använts i utpressningssyfte. Det visar att cybersäkerhet är viktig överallt, och det handlar om alla svenskers integritet. I dagens globaliserade värld kan händelser på andra sidan jorden få konsekvenser även för Sverige. Cyberangrepp känner inga avstånd.

Den totalt dominerande nyhetshändelsen under året är naturligtvis coronapandemin och de återverkningar den har fått på våra liv. En trend som har förstärkts är att mer av arbetslivet flyttar till den digitala sfären. Man jobbar hemma i mycket större utsträckning, och fler möten sker som olika typer av videokonferenser. Detta har ökat mängden trafik och data som överförs, och därmed breddat attackytan för angripare.

Allt detta är olika inslag i den breddade hotbild som FRA, Säkerhetspolisen och Försvarsmakten har att ta hänsyn till idag.

Texten på denna sida är baserad på öppna källor och inte på signalspaningsunderlag.

FRA:S SIGNALSPANING KARTLÄGGER förutsättningar för svenskt deltagande i fredsfrämjande och humanitära internationella insatser eller hot mot säkerheten för svenska intressen vid genomförandet av sådana insatser.

FÖRSVARSMAKTEN HAR GENOM åren deltagit i 120 internationella FN-insatser för att åstadkomma eller upprätthålla fred. Exempel är Kongo på 1960-talet, Bosnien på 1990-talet och Afghanistan på 2000-talet. Sammanlagt har ungefär 100 000 svenskar tjänstgjort i fredsbevarande insatser.

N MAFIT
SREWF MWRAIV

TIMBUKTU 2015-09-24

SVENSKA SOLDATER INFÖR EN MEDALJUTDELNING PÅ CAMP NOBEL, STRAX SÖDER OM TIMBUKTU I MALI. DEN SVENSKA STYRKAN LYDER UNDER FN:S INSATS I MALI.

FOTO: HENRIK MONTGOMERY / TT

Ett år med intensiv signalunderrättelseverksamhet

Närområdet

Den militära verksamheten i vårt närområde kan sägas vara etablerad på en nivå som för tankarna till det kalla kriget. Flera större övningar har genomförts under året. Dessa har också varit mer komplexa än tidigare. Övningarna har också i högre grad varit sammansatta av olika förbandstyper till havs, i luften och på marken.

I den löpande och dagliga rapporteringen till Försvarsmakten har FRA redovisat fartygs- och flygplansrörelser samt uppgifter om övningsverksamhet i närområdet och andra delar av världen.

Därutöver har FRA i sin uppföljning av utländska militära förband och organisationer rapporterat om truppförflyttningar, omorganisationer, utveckling och förnyelse av militär materiel samt etablering av nya vapensystem.

Rapportering till stöd för Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik

FRA följer kriser, konflikter och krig över hela världen. Rapporteringen kan avse både specifika händelser och den mer generella utvecklingen i ett land eller region, såsom utländsk inblandning eller politisk maktkamp. Denna rapportering bidrar till uppdragsgivarnas lägesuppfattning och beslutsunderlag i många olika sammanhang. Utöver de konfliktområden som FRA rapporterat om under de senaste åren har nya kris- och konfliktområden uppstått både i Sveriges närområde och på mer avlägsna platser.

För tredje året i rad har FRA tillsammans med Försvarsmakten planerat och genomfört signalspaningsflygningar i östra Medelhavet.

Terrorism

Internationell terrorism är fortsatt ett allvarligt hot mot Sverige och övriga världen. FRA ger stöd till Säkerhetspolisens arbete att bekämpa terrorism och har under året ökat den produktionen av underrättelser. Stödet har möjliggjort att Säkerhetspolisen kunnat vidta hotreducerande åtgärder vid flera tillfällen. Den rapportering som FRA delger sina uppdragsgivare har ofta en hög detaljupplösning och omfattar i första hand hot, men även andra verksamheter kopplade till terrorism som kan påverka Sverige. Även den allmänna utvecklingen inom internationell terrorism redovisas i rapporteringen till uppdragsgivarna. Rapporteringen till Säkerhetspolisen och Försvarsmakten sker löpande och kan vid särskilda händelser utökas ytterligare. FRA och signalspaningens viktiga roll i bekämpningen av terrorism har även under 2020 tydligt kunnat bekräftas.

Stöd till Försvarsmaktens internationella insatser

FRA har sedan 1995 lämnat stöd till Försvarsmaktens insatser utomlands. Arbetet bedrivs i nära samarbete med Försvarsmakten och har under en pågående insats fokus på skyddet av svensk trupp. Förutom skydd av svensk trupp bidrar FRA med uppgifter till stöd för både taktiska och strategiska beslut. Stöd lämnas även i form

av bedömningar gällande utvecklingen i det aktuella insatsområdet i stort. Stöd till en militär insats kan ges såväl före som efter en insats, som till exempel läges- och hotbedömningar för ett potentiellt insatsområde.

Främmande underrättelseverksamhet

FRA har under året arbetat löpande med hotet från utländska underrättelsetjänster som bedriver verksamhet riktad mot Sverige. Genom ett väl utvecklat samarbete med Säkerhetspolisen och Försvarmakten kan FRA lämna det stöd som uppdragsgivarna efterfrågar. Bland annat har FRA rapporterat om utländska underrättelseverksamheter med kopplingar till Sverige samt deras mål och metoder.

Hybridhot och påverkansoperationer

FRA:s uppdragsgivare har ett fortsatt fokus på hybridhot som också kan kallas för icke-linjär krigföring. Hybridhot är ett sammansatt område som omfattar flera komponenter, till exempel påverkansoperationer, cyberhot, desinformation och sabotage. Många länder utvecklar och använder metoder som kombinerar militära och icke-militära åtgärder för att uppnå sina mål i specifika sammanhang.

Exportkontroll

Flera länder försöker kringgå exportrestriktioner för att skaffa produkter som kan användas i militära sammanhang. Genom att delta i en nationell samverkan inom

ramen för svensk exportkontroll och arbetet med global icke-spridning av massförstörelsevapen har FRA producerat underrättelser till Säkerhetspolisen och Försvarmakten. FRA har prioriterat frågor om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden med fokus på utländska anskaffningsförsök av svensk teknik.

Teknisk signalspaning och signalreferensbibliotek

Genom att inhämta signaler från utländska radarsystem kan FRA vidmakthålla ett omfattande signalreferensbibliotek som används som underlag för varningssystem i svenska stridsflygplan och fartyg. Informationen används också för att identifiera och följa flygplans- och fartygsrörelser i vårt närområde och bidrar på så sätt till att skydda Sveriges territoriella integritet.

Till stöd för Försvarmaktens internationella insatser kan FRA genom den tekniska signalspaningen kartlägga den allmänna signalmiljön eller vissa prioriterade vapensystem, till exempel i en region där Försvarmakten har eller kan komma att genomföra insatser.

FRA:s signalspaning mot utländska radarsystem gör det möjligt för svenska militära plattformar att avgöra vilken radartyp som belyser dem, och agera därefter. Här ett Gripenflygplan. Foto: Lars Pehrson / SvD / TT

★ EMERGENCY OPENING
FOR JUMP SEAT
BEFORE TAKEOFF

DANGER

FRA BEDRIVER UNDERRÄTTELSEARBETE mot strategiska förhållanden avseende internationell terrorism och annan grov gränsöverskridande brottslighet som kan hota våra väsentliga nationella intressen. En allt större del av FRA:s arbete har under senare år ägnats åt att producera underrättelser om internationell terrorism. FRA kan inom ramen för sådana uppdrag rapportera om förestående terrordåd såväl i Sverige som i andra delar av världen.

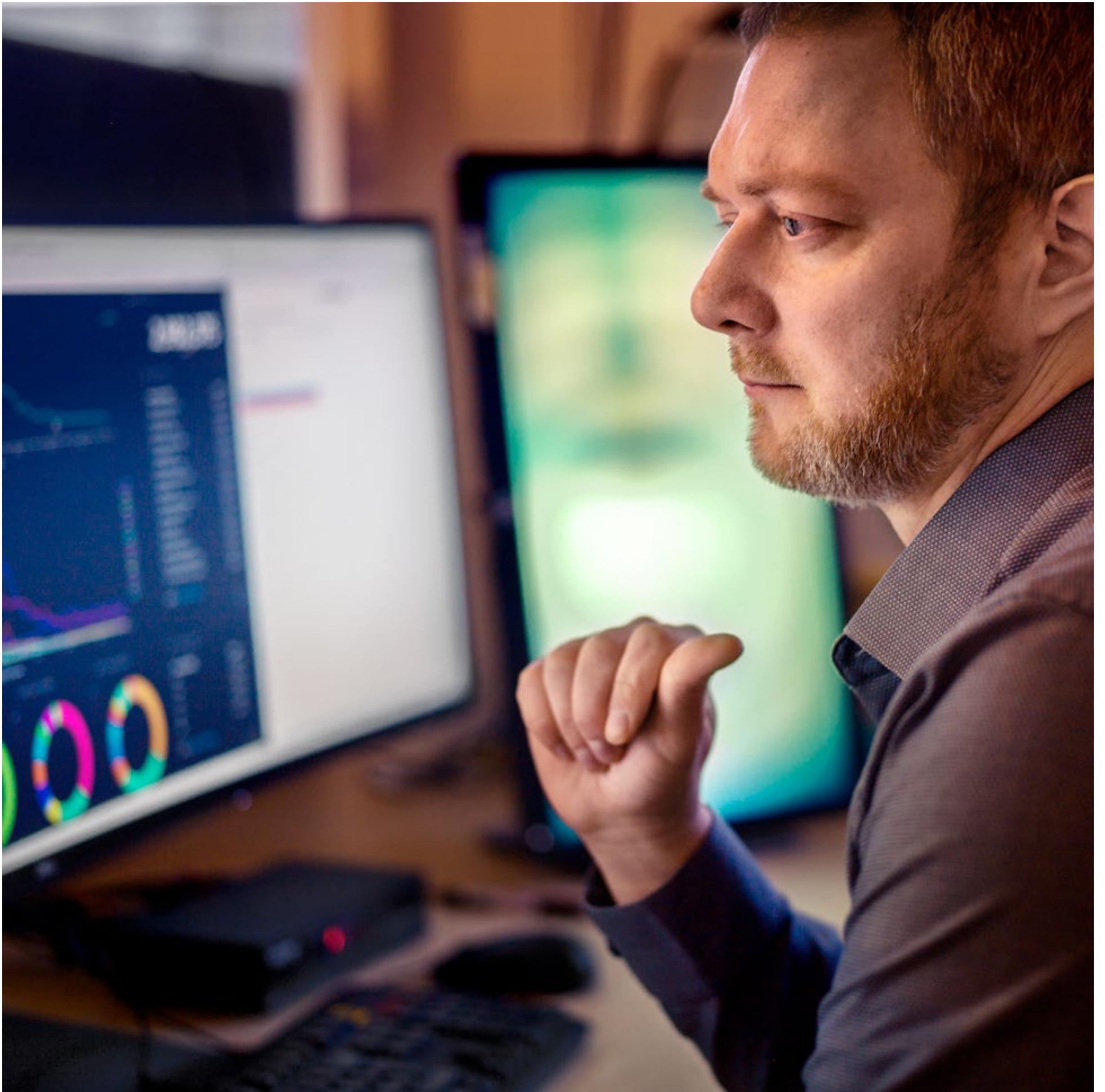
AFI FTITXRTY YOJX

NICE 2020-10-21

LJUS TÄNDA PÅ PROMENADE DES ANGLAIS FÖR DEN
FRANSKE LÄRAREN SAMUEL PATY SOM I OKTOBER
MÖRDADES I ETT TERRORDÅD UTANFÖR PARIS.

FOTO: EPA / SEBASTIEN NOGIER

FRA:s egna verktyg mot skadlig kod

– Det känns fantastiskt kul att TDV har vuxit så mycket under 2020, säger Stefan som jobbar på FRA med Sveriges cyberförsvar.

Finessen med TDV (tekniskt detekterings- och varningssystem) är att systemet kan varna för sådana attacker som andra varningssystem inte känner till.

För snart tio år sedan gav regeringen FRA i uppdrag att ta fram ett verktyg för att skydda vårt samhälles mest skyddsvärda funktioner från cyberattacker från främmande stater. Sedan systemet kom i bruk har antalet användare ökat år från år. Under 2020 har antalet myndigheter och statliga bolag som använder TDV tagit ett ordentligt steg framåt – en ökning med hela 70 procent.

Genom signalspaning kan FRA se hur skadlig kod används i praktiken, utanför Sverige. Vi kan se hur stater angriper varandra, ibland kan vi rent av följa den skadliga kodens utvecklingsfaser.

Denna kunskap används sedan för att med TDV vaccinera de anslutna samhällsfunktionerna i Sverige.

– Lite förenklat skulle man kunna säga att TDV lärs att känna igen skadlig kod. Den varnar, om sådan skadlig kod senare skulle riktas mot våra uppdragsgivare, säger Stefan.

Det finns otaliga system på marknaden som skyddar användare mot skadlig kod. En hel del av dem är mycket kompetenta och inget nätverk bör vara utan den här typen av skydd. Men TDV utgår från information som bara FRA kan ha kännedom om. Därför erbjuds TDV bara sådana statliga verksamheter som samhället är helt beroende av. Vilka dessa är kommer vi fram till i samråd med Säkerhetspolisen.

– TDV har utvecklats kontinuerligt. Att vi under året accelererat utrollningen till Sveriges samhällsviktiga verksamheter är ett tecken på det växande behovet, säger Stefan.

– Idag är TDV ett väl beprövat verktyg för att upptäcka, identifiera och varna för skadlig kod som riktas mot sådant som inte får sluta fungera i vårt samhälle. Att arbeta med TDV är kul också för den nära kontakten man har med många duktiga IT-avdelningar runt om i statsförvaltningen.

FRA BEDRIVER UNDERRÄTTELSEARBETE i syfte att kartlägga utveckling och spridning av massförstörelsevapen, krigsmateriel och produkter som avses i lagen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd. Detta utgör sedan beslutsunderlag för vår utrikes- och säkerhetspolitik, samt för andra myndigheters arbete att praktiskt förhindra export av exempelvis verkstadsprodukter som kan användas för att utveckla massförstörelsevapen.

OHY KFE SFVGFJ

TRELLEBORG 2019-11-21

FLERA MYNDIGHETER ARBETAR TILLSAMMANS I EN GEMENSAM AKTION MOT GRÄNSÖVERSKRIDANDE BROTTSLIGHET. UNDER 36 TIMMAR GENOMFÖRDES 5 000 FORDONSKONTROLLER I SJU SVENSKA HAMNAR.

FOTO: JOHAN NILSSON / TT

FRA i ett nationellt cybersäkerhetscenter

Den 10 december 2020 fattade regeringen beslut om att inrätta ett nationellt cybersäkerhetscenter. Uppdraget gick till FRA, Försvarmakten, MSB och Säkerhetspolisen, vilka ska utföra uppdraget i samverkan med PTS, Polismyndigheten och FMV. Centret ska utvecklas stegvis 2021–2023 för att sedan utvärderas av regeringen som då tar ställning till hur centrets verksamhet bör inriktas och bedrivs efter 2023.

Det övergripande syftet med ett center är att stärka den nationella förmågan på cyberområdet. Detta sker genom att berörda myndigheter – i samverkan – ytterligare utvecklar Sveriges förmåga att förebygga, upptäcka och hantera cyberangrepp och andra IT-relaterade hot som utgör en fara för Sveriges säkerhet.

Bakgrund

Regeringen slog under 2019 fast att Sverige nästkommande år skulle inrätta ett nationellt cybersäkerhetscenter. En fördjupad myndighetssamverkan inleddes omedelbart mellan de berörda myndigheterna.

I februari 2020 samlades arbetet i ett myndighetsgemensamt projekt. Projektet har haft som mål att skapa förutsättningar för ett framtida nationellt cybersäkerhetscenter genom att samverka i frågor rörande bland annat lokalisering, säkerhet och juridik. Därtill har de ingående myndigheterna inom ramen för projektet publicerat två

gemensamma rapporter: ”Cybersäkerhet i Sverige – hot, metoder, brister och beroenden” och ”Cybersäkerhet i Sverige – rekommenderade säkerhetsåtgärder”.

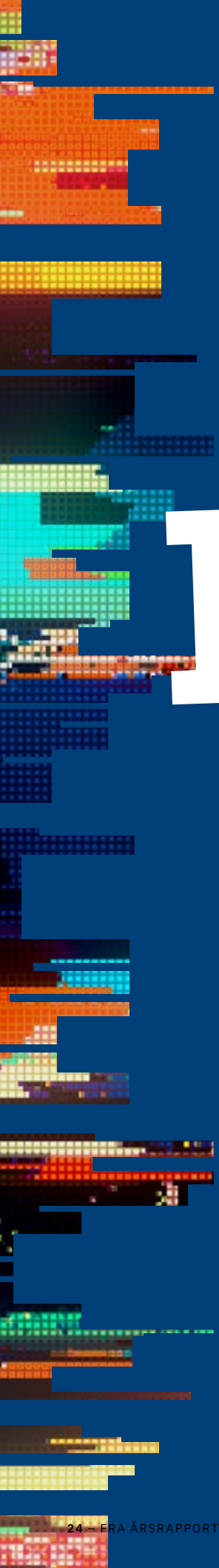
Tack vare vår underrättelseverksamhet i kombination med cybersäkerhetsarbetet, har vi förmåga att upptäcka, identifiera och följa de mest avancerade angriparna inom cyberområdet.

Vi arbetar också med att upptäcka angrepp mot särskilt skyddsvärd verksamhet i ett teknisk detekterings- och varningssystem, TDV (se sidan 19).

FRA hjälper också statliga myndigheter och bolag genom att, på deras uppdrag, hacka deras system för att kunna avslöja säkerhetsbrister. Detta ger oss en mycket god bild över de vanligaste tekniska bristerna och problemen i IT-systemen.

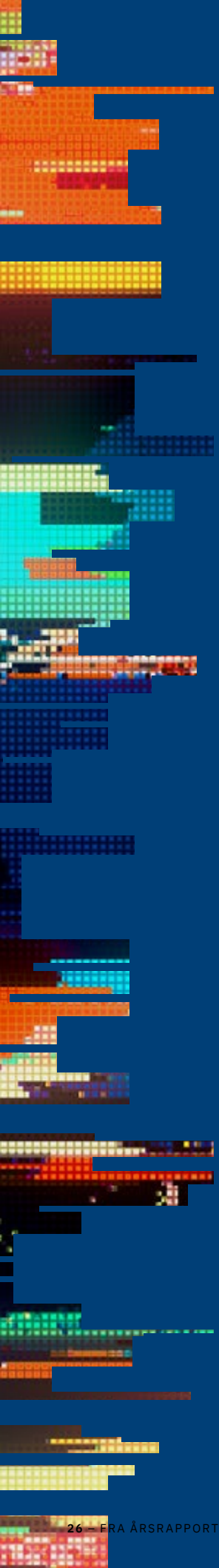
Från FRA:s sida ser vi fram emot att tillsammans med andra bidra till att stärka Sveriges digitala säkerhet. Att upptäcka och hantera IT-angrepp utgör kärnan i FRA:s cyberuppdrag och vi har lång erfarenhet inom området.

Dessa kunskaper är del av vårt bidrag till centrets verksamhet. Tillsammans gör vi Sverige säkrare, steg för steg.

I KÄRNAN AV

CYBER- FÖRSVARET

Framtidens slagfält är digitalt. För att få ett övertag i en konflikt behövs idag inte konventionella vapen. Det kan räcka med att slå ut kraftförsörjning, vatten och kommunikationer i några dagar. Eftersom många samhällsviktiga system är uppkopplade är detta möjligt via cyberangrepp. Allt går att hacka sig in i, det är bara en fråga om tid, resurser och kompetens. Ur ett nationellt perspektiv behövs ett cyberförsvar som skyddar den digitala territorialgränsen.

Till det mest skyddsvärda i vårt land hör den centrala statsledningen: regering, departement och myndigheter. Militär verksamhet och försvarsindustrin är andra självklara mål, liksom sjukvård, kritisk infrastruktur och kommunikationer. FRA:s signalspaning ger oss förmågan att upptäcka och följa de mest avancerade angriparna. Det innebär att vi kan bidra till att öka säkerheten vid skyddsvärda verksamheter och lägga grunden för ett starkt cyberförsvar i Sverige.

Breddat hot kräver breddat samarbete

För tio år sedan rapporterade FRA i sin årsrapport att cyberangrepp mot Sverige var ett växande problem. Idag är cyberattacker del i dagliga samordnade och systematiska försök från främmande makt att försvaga Sveriges politiska och militära handlingsfrihet, samtidigt som industrispionage hotar att skada frihandeln och vår ekonomiska konkurrenskraft. De stater som står bakom, använder både traditionella underrättelsemetoder och cyberattacker.

– För tio-femton år sedan var cyberattacker osystematiska och av typen går-det-så-går-det. Numera är attacker från statliga angripare synnerligen genomtänkta och välkoordinerade, säger FRA:s generaldirektör Björn Lyrvall.

I FRA:s fall är samverkan med andra myndigheter koncentrerad till Sveriges underrättelse- och säkerhetstjänster. Därför träffas representanter för Säkerhetspolisen, Must och FRA regelbundet och på alla nivåer. Under de senaste åren har den operativa samverkan mellan verksamheternas medarbetare utvecklats betydligt.

Att försvara sig mot cyberangrepp, påverkansoperationer och främmande olaglig underrättelseverksamhet är en lagsport. FRA, Säkerhetspolisen och Must utgör kärnan

inom svensk underrättelse- och säkerhetstjänst. Rollerna är olika, liksom det legala ramverket och kontrollorganen skiljer sig åt för de olika verksamheterna. Ibland gör denna bredd att samarbetet blir extra fruktbart, ibland är det tvärt om så att samarbetet begränsas.

– Vi ser att kvalificerade statliga aktörer söker och exploaterar sårbarheter brett. Hotbilden är samtidigt ekonomisk, politisk och militär – inte antingen eller. Stormakter som Ryssland och Kina använder hela spektrat av sina samhällsresurser för att nå sina mål. Därför måste även vi agera samfällt, säger Lena Hallin, chef för Must.

Hotbilden mot Sverige är både bredare och mer komplex än tidigare, och angreppen har intensifierats, menar Säkerhetspolisen:

– FRA, Säkerhetspolisen och Must bedriver ett nära samarbete för att identifiera, analysera och möta de hot som riktas mot Sverige. Det goda samarbetet är grunden för att vi tillsammans ska kunna förhindra angrepp som leder till att jobb och kunskap försvinner från Sverige genom att information blir stulen eller att vårt politiska beslutsfattande påverkas, säger Klas Friberg, säkerhetspolischef.

◀ Bilden visar en träff under 2020 med cheferna för Säkerhetspolisen, Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten och FRA. Säkerhetspolischefen Klas Friberg var vid det här tillfället värd för sina kolleger Lena Hallin, chef för Must, samt FRA:s Björn Lyrvall.

FRA BEDRIVER UNDERRÄTTELSEARBETE som skydd mot allvarliga yttre hot mot samhällets infrastruktur. Det kan exempelvis handla om kommunikationer, elproduktion och -distribution samt transporter. Idag är hotet påtagligt att främmande makt gör intrång i datanätverk och förbereder sabotage som kan utlösas vid ett senare, för dem lämpligt, tillfälle.

VFIA

JKAGCEWRD URA

GÖTEBORG 2019-06-26

GÖTEBORGS HAMN. HÄR PASSERAR NÄSTAN
EN TREDJEDEL AV SVERIGES UTRIKESHANDEL.
DET GÖR HAMNEN MYCKET VIKTIG FÖR
LANDETS FÖRSÖRJNING.

FOTO: JEPPE GUSTAFSSON / TT

Dags för nya lokaler

FRA:s huvudanläggning ligger på Lovön, en bit väster om Stockholm. Verksamheten flyttade dit under 1943, ett år efter att myndigheten bildats. Platsens avskildhet ansågs lämplig för en verksamhet som FRA:s. Men den kunde lika gärna ha valts för sin skönhet: Lovön är en lantlig idyll, med skogar, ängar, åkrar och hagar – allt omgivet av sjön Mälaren.

De hus som byggdes för snart 80 år sedan används i många fall än idag. Även byggnader som byggts därefter är i flera fall ålderstigna och behöver ersättas. Samtidigt har myndigheten expanderat och omfattar nu över 800 anställda, de allra flesta med sina arbetsplatser på Lovön. Myndigheten har tillfälligt löst problemet genom att uppföra modulhus, men nu bygger Fortifikationsverket FRA:s första större kontorshus. Under 2020 blev fasaden och taket klara. En annan förändring är att området för skyddsobjektet kring FRA på Lovön planeras att utökas.

Det är ingen tvekan om att den nya kontorsbyggnaden tar plats och att den syns. För att inte dominera landskapet är fasaden grön och grå, höjden är densamma som omgivande trädtoppar.

Linda hanterar alla de flyttar mellan kontor och byggnader som FRA:s anställda gör.

– Det är hundratals flyttar varje år. Ibland ska hela byggnader evakueras och andra ska fyllas. Verksamheter ska fungera och arbetsmiljön vara god, även om en del hus är slitna.

När den nya kontorsbyggnaden står färdig kommer den att erbjuda långt bättre förutsättningar för verksamheten. Arbetsmiljön tar rejäla steg framåt, liksom hållbarhet och tillgänglighet.

– Dagens byggnader är i många fall tillfälliga lösningar och andra är rätt omoderna. Med det nya kontorshuset blir det väldigt mycket bättre, säger Linda.

FRA BEDRIVER UNDERRÄTTELSEARBETE avseende konflikter utomlands med konsekvenser för internationell säkerhet. Regeringen behöver egna underrättelser som beslutsunderlag. Att ha egen underrättelseproduktion och inte behöva förlita sig på andras kunskap bidrar till Sveriges oberoende och möjlighet att bedriva en självständig utrikes- och säkerhetspolitik.

JE NNMAF JOR

MINSK 2017-03-25

DEMONSTRANter OCH KRAVALLPOLIS I TUMULT
I SAMBAND MED EN MANIFESTATION I BELARUS
HUVUDSTAD.

FOTO: VIKTOR DRACHEV / ITAR-TASS / TT

Kvinnorna på FRA under andra världskriget

I februari 2020 öppnade Armémuseum en utställning om kvinnor i svensk underrättelsetjänst under andra världskriget. FRA bidrog med material till utställningen, och detta ledde till vidare forskning om kvinnor på FRA under andra världskriget. Då FRA bildades, vid halvårsskiftet 1942, bestod personalen av totalt 287 civilanställda. Av dessa var 67 procent kvinnor. Många var i 20-årsåldern, en del så unga som 16 år. 1945 var medelåldern 24 år för den kvinnliga personalen och 30 år för den manliga.

De flesta kvinnor som arbetade på FRA vid denna tid hade maskinskrivningsuppgifter eller arbetade med rutinmässigt statistikarbete eller sammanställningar. Kryptoforcering krävde på den tiden stora mängder ”forceringsbiträden”.

Kvinnor som chefer

En del kvinnor som arbetade på FRA hade akademisk utbildning, och arbetade som gruppchefer eller med andra kvalificerade arbetsuppgifter. Av 34 personer med akademisk utbildning på FRA 1942 var 11 kvinnor. Andelen kvinnor bland akademikerna på FRA var högre än i samhället i stort.

En av de kvinnliga gruppcheferna var filosofie doktor Frida Palmér, en av Sveriges första kvinnliga astronomer. Hon var dessutom FRA:s högst betalda kvinna.

Vidareutbildning av kvinnor

En hel del internutbildning genomfördes på FRA. En del av denna gick ut på att utbilda kvinnor i tidigare företrädesvis manliga sysslor som mottagning av maskinradio, telegrafspaning och kryptoforcering. Några jämställdhetsmotiv går inte att finna i den tidens dokument, men det ledde ändå till att fler kvinnor tjänstgjorde inom de tidigare mansdominerade fälten.

Personalomsättning och sjukfrånvaro

Personalomsättning och sjukfrånvaro var höga under krigsåren. Detta gällde både för kvinnor och för män, men var särskilt markant för kvinnlig personal. Över 50 procent av kvinnorna avslutade sin anställning under 1943, och ersattes genom nyrekryteringar. För en hemlig verksamhet måste detta vara ett oönskat förhållande.

Man försökte identifiera skälen till att folk slutade. FRA betalade jämförelsevis bra, men arbetet var ofta enformigt, många arbetade skift och utvecklingsmöjligheterna var dåliga. En annan orsak var att en stor del av biträdespersonalen var i giftasåldern, och efter giftermål blev kvinnorna ofta hemmafruar.

Kvinnor på FRA förr och nu

När FRA bildades år 1942 var alltså ungefär två tredjedelar av anstaltens civilanställda personal kvinnor. Idag är andelen kvinnor på FRA en fjärdedel.

Hur kommer det sig?

Under krigsåren var många män inkallade. Kvinnor fick därför en roll i en del krigsviktiga befattningar. Efter kriget skedde en förskjutning av andelen anställda från kvinnor till män, särskilt då signalspaning har en prägel av militär eller säkerhetsrelaterad verksamhet som traditionellt setts som ett manligt område.

Signalspaning är en tekniktung verksamhet, idag liksom på 40-talet. Teknikinslaget har dock ökat med åren, och fokuserat på datautveckling. Den könsmässiga snedfördelningen i den sektorn avspeglade sig i FRA:s rekrytering.

1940-talets teknik förutsatte en stor mängd biträden som skrev ut och efterbehandlade materialet, detta sköttes till stor del av kvinnor. Idag har automatisering och datorisering gjort att de tjänsterna inte finns kvar.

◀ Under FRA:s första år var kvinnorna i majoritet bland de anställda. Idag arbetar myndigheten med att minska den manliga dominansen bland de anställda.

FRA SIGNALSPANAR MOT främmande underrättelse-
verksamhet som är riktade mot svenska intressen. Detta ger
underrättelser till nytta för Sveriges kontraspionage, som
genomförs av Säkerhetspolisen. Syftet är att förhindra och
försvåra utländskt spionage. Spionage kan idag omfatta en lång
rad olika typer av verksamhet, ett exempel är flyktingspionage
där människor i Sverige utsätts för hotelser och trakasserier
från myndigheter i sina ursprungsländer.

**EAJIMFJT PRN
ORERWOJIA X**

STOCKHOLM 2015-09-09

FLYKTINGAR SOM ANLÄNT TILL STOCKHOLM CENTRAL
FÅR HJÄLP ATT ÅKA VIDARE MED TÅG OCH BUSS.

FOTO: JESSICA GOW / TT

Unga talanger till FRA

Att vi utvecklar och behåller våra medarbetare är grundläggande för all verksamhet, men att rekrytera nya medarbetare är bland det viktigaste vi gör på FRA. Även om vår myndighet har en förhållandevis låg personalomsättning behöver vi alltid fylla på med nya talanger som kan se verksamheten ur nya perspektiv och bidra med nya idéer.

Myndighetens förutsättningar präglas av en föränderlig omvärld som vi behöver förstå och hänga med i. Politiska händelser präglar våra uppdragsgivares behov och den tekniska utvecklingen präglar våra tekniska förutsättningar. Vi behöver därför löpande attrahera, rekrytera och behålla den kompetens som krävs. Det gäller kompetenser inom såväl ledarskap som teknisk utveckling, underrättelseanalys och övriga funktioner.

Vi tror att vi genom att anställa såväl juniora som mer erfarna medarbetare får en bra kompetensmix. Eftersom kompetens är resultatet av kunskap och beteende är det viktigt för FRA att kontinuerligt förbättra kunskaperna hos medarbetarna. Det gör att den personal vi har trivs och upplever FRA som en attraktiv arbetsgivare.

Under 2020 gjordes en särskild satsning på juniora medarbetare då fem ungdomar mellan 18 och 20 år anställdes för att tillsammans utveckla sin kompetens inom FRA:s tekniska system. Redan efter några månader kunde de börja varva handledning med att göra nytta.

– På FRA finns allt från det riktigt moderna till sådan teknik som har några år på nacken. Det viktiga är att systemen är ändamålsenliga, stabila och att vi kan hantera dem internt, säger Tea.

– Vi har gått från funktion till funktion med handledning. Lite vartefter börjar man också jobba mer självständigt. Att få utvecklas medan man bidrar till verksamheten, det är inte så dumt, säger Rasmus.

På FRA finns också medarbetare som varit länge på myndigheten. Johan är en sådan.

– Första gången jag steg in på FRA var jag också en tonåring som skulle göra värnplikten här. Jag är fortfarande kvar och har haft förmånen att utvecklas och jobba inom många olika områden. Mitt arbetsliv har varierat lika mycket som mina vänners som bytt jobb då och då. För mig har möjligheten att varva arbetet med ett aktivitetsrikt privatliv, livspusslet, varit den största anledningen till att jag varit kvar alla dessa år. Den näst största anledningen är att det vi gör är oerhört meningsfullt och det finns ingen annan i vårt land som gör det.

– Vi som varit på FRA ett tag är viktiga för kontinuitet, erfarenhet och kompetensöverföring, men vi behöver utmanas och berikas av den yngre generationen så vi behåller skärpan.

◀ Under 2020 fick fem ungdomar mellan 18 och 20 chansen att visa sin kompetens som nyanställda på FRA. Här med Johan som arbetat på myndigheten i 30 år. Foto: Christoffer Edling.

FRA BEDRIVER UNDERRÄTTELSEARBETE avseende främmande makts agerande eller avsikter av väsentlig betydelse för svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. Detta för att ge så bra beslutsunderlag som möjligt till vår politiska ledning. I en värld som ständigt förändras behövs hela tiden aktuell och korrekt information om vad som sker utanför våra gränser.

**DEI UEY BAQCA
PIILVT**

ST PETERSBURG 2020-11-03

DEN NYBYGGDA ISBRYTAREN VIKTOR CHERNOMYRDIN
ÄR TÄNKT ATT ANVÄNDAS I FARLEDEN I ARKTIS NORR
OM RYSSLAND. KLIMATFÖRÄNDRINGARNA HAR ÖPPNAT
MÖJLIGHETEN FÖR NYA HANDELSVÄGAR OCH GETT OMRÅDET
ÖKAD STRATEGISK BETYDELSE.

FOTO: MIKHAIL METZEL / TASS / SIPA USA

Hon är en spindel i rapportnätet

Det finns många vägar in på FRA. Myndighetens anställda har varierande bakgrunder och kompetenser. Fiona hanterar FRA:s underrättelserapporter: – Det är ett ovanligt meningsfullt jobb.

Inom underrättelseverksamhet finner man mycket sekretess: Vad uppdragsgivarna efterfrågar omfattas av sekretess. De förmågor och metoder som man använder för att lyckas med uppdraget, omfattas av sekretess. Och de rapporter som blir resultatet, de är hemliga de med.

Fiona sitter i centrum av underrättelsetrafiken på FRA. Hon är en av dem som tar emot rapporter som kommer in till FRA från andra myndigheter såsom underlag för vår signalspaning och det efterföljande analysarbetet. Hon tar också emot arbetskamraternas rapporter och ser till att de skickas till rätt uppdragsgivare.

– Jag kan inte påstå att jag tidigare var intresserad av underrättelsetjänst. När jag var 24 år kunde jag laga mat i storkök och dela ut post som brevbärare. Då sökte jag ett jobb på FRA:s godsmottagning. Där ser man till att allt från teknisk utrustning till kaffe tas emot och hamnar där det ska i organisationen.

Fiona trivdes och efter några år uppmuntrades hon att söka ett jobb på den centrala rapportexpeditionen. Där har hon varit sedan dess, i sex år.

– Även här handlar det om praktisk administration, men allt annat är annorlunda. Jag tar emot rapporter, utifrån och från mina kollegor som jobbar med analys. Sedan ser jag till att de kommer till rätt uppdragsgivare. Snabbt och säkert.

Vad händer om man gör fel?

– Jag vill mena att det inte händer. Jag och mina arbetskamrater har bra system och rutiner.

Hur går det till, rent praktiskt?

– Jag läser inte rapporterna. Inte mer än nödvändigt i alla fall. Man måste veta vad rapporterna handlar om för att fördela dem till rätt analytiker. De som rapporterar om militära förband, flygplan och fartyg i Sveriges närområde ska ha visst underlag. De som rapporterar om internationell terrorism ska ha helt annat. De vars rapporter utgör underlag för svensk utrikespolitik, är en tredje grupp. När de i sin tur är klara med sina egna rapporter ska jag se till att de snabbt och säkert hamnar hos uppdragsgivarna.

De flesta rapporterna går till Säkerhetspolisen, Försvarsmakten och Regeringskansliet.

– Det är inte vilket jobb som helst. Det är ovanligt meningsfullt och det måste bli rätt. Jag har ett viktigt jobb – det har alla som jobbar på FRA.

DEMOKRATIN GÅR INTE att ta för given. Vårt samhällsskick utmanas ständigt av förhållanden och förändringar i vår omvärld. Sveriges statsledning och ett antal myndigheter behöver kunskaper om vår omvärld och förståelse för de snabba förändringar som präglar den. På så sätt kan vårt samhälle hantera saker som militära hot, cyberattacker och gränsöverskridande brottslighet.

FRA:S VERKSAMHET OMFATTAS i hög grad av sekretess. Att både använda och forcera krypton av olika slag är något vi arbetar med dagligen. Ett krypto finns med i den här årsrapporten. Det har spridits ut i åtta delar, som ska sammanföras. Den som löser kryptot kan läsa hur vi på FRA just nu bedömer läget i omvärlden. Lycka till!

Årsrapporten är framtagen i ett samarbete mellan FRA och Springtime–Intellecta.
Tryck: TMG, 2021.

www.fra.se